TRANSILVANIA® Recuperări Creanțe www.transilvaniarecuperaricreante.ro (http://www.trcj.ro)

S.C. CORAL IMPEX S.R.L. deratizare dezinsectie dezinfectie www.coralimpex.ro (http://www.coralimpex.ro/)

Prima atestare documentară a etnonimului ”român” într-o cronică din secolul XIV. Români de la verbul ”a rămâne”?

Distribuie articolul

(/#facebook) (/#telegram) (/#whatsapp) (/#x)
(https://www.addtoany.com/share#url=https%3A%2F%2Fwww.napocanews.
o-cronica-din-secolul-xiv-romani-de-la-verbul-a-
ramane.html&title=Prima%20atestare%20documentar%C4%83%20a%20etnoni
o%20cronic%C4%83%20din%20secolul%20XIV.%20Rom%C3%A2ni%20de%20

Istoria etnogenezei românești ține de durata lungă a istorie, cum ar spune istoricul francez Fernand Braudel, de un autentic „imobilism istoric”, de fapt de o „fermentație” etno-culturală ce a durat secole, din veacul IV până în veacul XII/XIII, când românii deja erau constituiți ca și popor cu limbă și valori religioase distincte față de migratori sau populațiile înconjurătoare. Despre această etiologie complicată s-au scris cărți numeroase și s-au emis teorii. Cei drept proto-românii sau strămoșii românii au navigat într-o durată istorică aproape imobilă, ca o pânză freatică specifică, ”subterană” care a ignorat secole istoria mobilă și dinamică a popoarelor migratoare sau a primelor state medievale. Acest anistoric sau imobilism istoric ”enigmatic” (apud Gh. Brătianu) i-a salvat pe strămoșii noștri de la dispariție în vâltoarea migrației și a războaielor de cucerire ale statelor medievale în ascensiune. Românii și-au spus de când au conștientizat că sunt un popor distinct, întotdeauna auto numindu-se ”români” sau ”rumâni”. La începutul evului mediu, bizantinii sau slavo-germanii le spuneau autohtonilor latinofoni ”valahi”, cu derivatele arhicunoscute din cronicile timpului – ”vlah”, ”voloh”, ”olah”, ”blachi” etc. La 980 împăratul Vasile al II-lea Bulgaroctonul amintește de o populație din Balcani necunoscută până atunci: valahii. Etnonimul valah se repetă într-un hrisov din 1020 în favoarea episcopului din Akris (Ohrida) și în care se vorbește despre ”Valahii de prin toată Bulgaria”. Reiese de aici că populația de valahi era destul de numeroasă și trăia pe un spațiu geografic larg din arealul balcanic. De la început valahii au fost percepuți ca locuitori latinofoni, mai ales că toate populațiile barbare numeau pe celto-galo-romani ca ”volcae” și apoi pe identic pe locuitorii romanizați. Pentru greci „valah” a devenit similar cu ”păstor nomad”, iar la albanezi cu profesiunea de cioban. Valahii negri erau de la nord de Dunăre, iar cei albi de la sud de Dunăre, conform cronicilor medievale. Culorile s-au considerat, de altfel, sinonime cu punctele cardinale: alb la sud, negru la nord, albastru la vest, iar roșu la est. ”Punctele cardinale colorate” le-au preluat și turcii, Există în istoriografia noastră două teorii: una, că valahii sunt autohtoni în arealul balcanic, iar a doua paradigm, că valahii au venit prin transhumanță de la nord de Dunăre spre sud. Ani la rândul prin lecturile și cercetările efectuate consider că valahii sunt de aici, autohtoni din tot arealul balcanic și din întreg spațiul carpato-danubiano-pontic, care erau într-o perpetuă mișcare pastorală, valahii trăind alături de popoarele migratoare. În nordul Dunării, valahii negri au reușit apoi să și-și întărească etnia și poziția, întemeind state românești medievale începând cu secolul XIII. La valahii sud-dunăreni noțiunile da bază ale credinței creștine sunt moștenite din limba latină. La sud de Dunăre, stăpânirea romană a fost mult mai îndelungată ca la nordul Dunării. Romanizarea valahilor sud-dunăreni a fost mai accentuată. De aceea împăratul erudit Constantin Porfirogenetul în lucrarea ”De administrando imperio”, făcând referiri cu ocazia cuceririi orașului Salona de către slavi în secolul VII face diferența între cetățenii imperiului bizantin, greci și populația romanofonă a regiunii, pe care o numește categoric, de cinci ori – ”romanoi”, precizând că aceștia se numesc ”romanoi pentru că au venit din Roma și poartă acest nume până astăzi (anul 945)”. (Neagu Djuvara, coord. – Cicerone Poghirc, Romanizarea lingvistică și culturală în Aromânii, istorie, limbă, destin, Ediția a II-a revizuită, Ed. Humanitas, București, 2012, p. 14 – 21). Poporul autohton cu rădăcini traco-iliro-geto-daco-romane, numit valah de cronicile străine, s-a auto-numit întotdeauna ”români” sau ”rumâni”, care a devenit și denumirea unei categorii sociale de țărani. Valahii aveau conștiința propriei denumiri, de ”români”, prin filiația imperială romană.

Dar pentru prima dată într-un document occidental, în afara numelui de ”valah” apare etnonimul ”român”, nu de ”valah” într-un document de la începutul secolului XIV în Italia. Istoricul clujean Șerban Turcuș publica în anul 2000 un articol – document de excepție în care apărea pentru prima dată etnonimul ”român”. Articolul a devenit de referință pentru istoriografia românească și europeană subliniind recunoașterea internațională a etnonimului ”român” pe lângă cel uzual de ”valah” cu variantele sale diverse, care intraseră în

circulația istoriografică bizantină și slavo-germană de la începutul evului mediu. Iată ce scria atunci istoricul clujean, care mi-a fost profesor la facultatea de istorie din Cluj-Napoca: "Textul la care facem referire se găsește la Biblioteca Apostolica Vaticana, manuscrisul Chigi M.V. 116, foile 63 retro – 105 retro și a fost descoperit, după cum am mai precizat, de Patrick Gautier Dalche. Textul în cauză este o variantă a unui text de cronică universală copiat între 21 iulie și 30 august 1394 de către un membru al unei mari familii florentine, Amaretto Mannelli. Manuscrisul Chigi M V 116 este o variantă în trei părți. Ceea ce ne interesează pe noi este cea de-a doua parte, foile 65 verso – 72 retro, parte constituită dintr-o descriere a lumii, a cărei origine se pare că este toscană, ținând seamă de particularitățile de limbă. Dacă anumite indicii ar sugera că sursa primară a alcătuirii acestei descrieri geografice ar putea fi datată la sfârșitul secolului al XIII-lea (precizări relative la faptul că locuitorii Livoniei sunt păgâni sau pomenirea coloniei genoveze de la Caffa în Ghazaria fondată pe la l 266), alte indicii sugerează ca dată a alcătuirii acestei descrieri un interval mai târziu, adică între 1313-1341. Mai concret, este indicat faptul că în Salmazia (Sarmația) domnește un împărat „che ssi chiama l'Osbeccho". Este vorba de Oshăg, hanul Hoardei de Aur, care a domnit între anii anterior amintiți. Dacă luăm în considerare că în manuscris moartea împăratului Henric de Luxemburg – 1313, înmormântat în Domul din Pisa, este ultimul indiciu cronologic folosit de cronică într-un catalog al împăraților, putem conchide că întregul text a fost scris în zona anilor 1313-1314-1315." (Lector universitar Șerban Turcuș, Prima mărturie străină despre etnonimul român (1314). în: „Cele Trei Crișuri … seria 3, anul 1, 2000, nr. 7 – 9, iulie-septembrie 2000, p. 2-14).

Despre folosirea prima dată a etnonimului în cronci medievale a scris și istoricul academician Ioan Aurel Pop, după studiul unui manuscris italian medieval din secolul XIV scos în lumina cercetării științifice de către istoricul sus-amintit Șerban Turcuș. "Faptul că românii foloseau în Evul Mediu denumirea de rumân (român) pentru a se numi pe sine și că exista dualitatea vlah-rumân/ român sunt realități menționate.Astfel, o descriere a lumii, probabil de origine toscană (dintr-un manuscris de la Biblioteca Apostolica Vaticana, pusă recent în valoare pentru istoriografia română), spune că, în jurul anului 1314, în „provincia"1 numită Ungaria, care era reame (regat, structură politică), trăiau, în afară de unguri, și românii: „In quella medesima provincia sono i Rumeni e i Valacchi, e quali sono due grandi gienerazioni e anno reame e sono paghani".2 Prin urmare, autorul din Peninsula Italică știa la începutul secolului al XIV-lea că cei pe care occidentalii îi numeau valahi se chemau pe sine români (rumeni), că aveau anumite structuri politice organizate (reame) și că nu erau „creștini", mai exact nu erau „creștini adevărați" sau catolici. Cu alte cuvinte erau „schismatici". Mai sunt exemple în epocă, adesea din mediul franciscan, când credincioșii bizantini erau numiți nu doar „schismatici", ci și „eretici" sau „păgâni", nefiind plasați între „creștini". Autorul textului știe cumva, în mod vag și mitic, despre cele două nume, din care face două „ramuri" sau „generații", cam în genul în care apar aceste nume în legenda despre frații Roman și Vlahata, eroii eponimi ai românilor. Aceeași dualitate de etnonime, de această dată în limba latină, se remarcă într-un cunoscut document al papei Clement la VI-lea, de la 1345, în care românii sunt chemați Olachi Romani. Aici, în redacție papală, apar ambele nume (ca și în exemplul anterior), și cel de vlah (olah), dat de străini, și cel de rumân, dar de românii înșiși." (Acad. Ioan Aurel Pop – Discurs de recepție. Istoria și semnificația numelor de român/valah și România/Valahia, Academia Română, 2013. Vezi și Ș. Turcuș: Prima mărturie străină despre etnonimul „român" (1314), în „Cele trei Crișuri" (Oradea), seria a III-a, an I (2000), nr. 7-9 (iulie-septembrie), p. 6). Ioan Aurel Pop consideră cu acribia caractristică că documentul este "o descriere a lumii, probabil de origine toscană (dintr-un manuscris de la Biblioteca Apostolica Vaticana, pusă recent în valoare pentru istoriografia română), spune că, în jurul anului 1314, în „provincia" numită Ungaria, care era reame (regat, structură politică), trăiau, în afară de unguri, și românii : „In quella medesima provincia sono i Rumeni e i Valacchi, e quali sono due grandi gienerazioni e anno reame e sono paghani". Prin urmare, autorul din Peninsula Italică știa la începutul secolului al XIV-lea că cei pe care occidentalii îi numeau valahi se chemau pe sine români (rumeni), că aveau anumite structuri politice organizate (reame) și că nu erau „creștini", mai exact nu erau „creștini adevărați" sau catolici." (ibidem). Astfel, cronică anonimă italiană publicată de Gautier Dalché pare a conține prima atestare a etnonimului "rumeni". Semnalată atât de Șerban Turcuș și după el de academicienii Ion Aurel Pop și Victor Spinei. Însă istoricul Dan Ungureanu într-un articol polemic, construit pe o teză preconceput negaționistă are o altă opinie constatând că atestarea e bazată pe o simplă eroare de transcriere a lui Gautier Dalché. Consultarea manuscrisului (Chigi M V 116) ne arată că e vorba de o simplă eroare de transcriere a cuvântului cumeni, cumani, scris cu r , litera c en potence, conform lui Dan Ungureanu (https://www.academia.edu/44472261/Prima_atestare_a_rom%C3%A2nilor_sub_numele_de_rom%C3%A2ni).

În volumul "Națiune și europenitate. Studii istorice in honorem magistri Camilli Mureșanu", Editura Academiei Române, București, 2007, acad. Victor Spinei are publicat un articol exhustiv despre acest etnonim de "român" apărut într-o cronică occidentală la începutul secolului XIV. "Românii în cronica atribuită lui Amaretto Mannelli", iar la la pag. 19-22 face următoarele precizări: "Despre „provincia Ungaria" cronica toscană face precizarea că avea calitatea de regat și că era locuită de mai multe neamuri, dintre care o parte creștini, o altă parte, alcătuită din români (bracchi), fiind păgîni: La VII Provincia Ungheria, e anche ha Reame, e sono molta gente, non vha contadi grandi; confina colla Magna dall una parte; dall una parte sono Cristiani, e avvi comuni, e bracchi, che sono due grandi generazioni, e hanno Reame, e sono Pagani. A VII-a provincie este Ungaria, care este totodată regat, deține multe neamuri, nu are ogoare întinse; se mărginește cu Germania Intr-o parte; intr-o altă parte sunt creștinii; [există] strămoși comuni și vlahii, care sunt două rase mari și au regat și sunt păgîni"). Față de paragraful asupra „provinciei Ungaria" din rnanuscrisul păstrat la Biblioteca Apostolica Vaticana, reprodus mai sus, textul din Cronichetta conține cîteva deosebiri, dintre care unele majore. În primul rînd s-a operat eliminarea etnonimului Rumeni, vreme ce, în loc de Valacchi, s-a adoptat forma bracchi, redată fără majusculă. Totodată, s-a înlăturat și precizarea potrivit căreia populația creștină din regat a fost alcătuită din unguri (Vngheri). Chiar dacă a renunțat la Rumeni, copistul a menținut aprecierea che sono due grandi generazioni, dar sesizând că numeralul due rămâne nemotivat, a adăugat înainte de bracchi apelativul avvi comuni, ceea ce nu salvează totuși logica propoziției. Dacă omiterea etnonimului Vngheri ar putea datora unei neatenții a copistului suprimarea lui Rumeni a reprezentat foarte probabil un gest premeditat, întrucît acesta nu numai că nu i-a perceput sensul exact, ci, mai mult, 1-a considerat o intruziune. După cum se știe, pînă în epoca modernă maniera de autodesemnare a românilor a rămas foarte puțin cunoscută popoarelor cu care aceștia nu coabitau sau cu care nu se invecinau in mod direct. astfel că procedura copistului din Toscana nu este de natură să surprindă. Substituirea lui Valacchi cu bracchi a constituit, de asemenea, un act conștient cel care a comis-o realizînd indubitabil sinonimia celor două etnonime, ambele de altfel, in uz in cronistica peninsulară medievală. Forma Bracchi a fost folosită de Giovanni Villani…." (vezi și V. Spinei, Românii și marea invazie mongolă în lucrările cronicarilor florentini din prima jumătate a secolului al XIV-lea, în volumul Închinare lui Petre S. Năsturel la 80 de ani (2003) p. 189-203). Obsesia aproape compulsivă a lui Dan Ungureanu privind confuzia copiștilor din manuscrisul medieval, care face din litera "c" un "r" explicându-se astfel folosirea din greșeală a etnonimului "ruman" (roman) ține mai degrabă de tezism și ideologie decât de știință. E interesant cum adepții demitizării istoriei românilor identifică mereu subterfugii ideologizante de a destructura teoriei continuității daco-romane. Întotdeauna numai la cronicile despre continuitatea și identitatea românilor în acest spațiu geografic, dovezile au fost greșite de copiști în manuscrise? Ubliniez că "rumeni și valachi" sunt păgâni numiți în sens religios – schismatici, adică nu erau catolici, ci ortodocși. Era o practică medievală curentă pe care Dan Ungureanu pare că nu vrea să o observe.

Un răspuns la această controversă poate veni și din literatură, nu numai dinspre istoriografie. Romancierul albanez de origine aromână Thanas Medi, care este considerat de critica de specialitate, cel mai mare scriitor din Albania după Ismail Kadare, a scris un roman excepțional despre arhetipul ciobanilor valahi din Balcani: "Ultimul cuvânt al lui Socrat Buba" (Ed. Eikon, București, 2020). În roman, autorul clarifică lucrurile privind denumirea autentică a vlahilor. Scriitorul s-a născut și a trăit în mijlocul unui spațiu pastoral dedicat transhumanței, al valahilor sau aromânilor din Albania. Scriitorul ne spune argumentat că întotdeauna ciobanii valahi și-au spus sieși "illo tempore", doar "rămâni" sau "români". Valahi le spuneau doar popoarele și cronicile străine. Chiar denumirea de "aromân" dată de scriitorii și cronicile secolelor XVIII și XIX pentru această populație latinofonă din Balcani, nu înseamnă că acești păstori își spuneau "aromâni", ci pur și simplu "rămâni", "rumâni" sau "români." Până la urmă termenul "român" provine de la "roman", așa cum susține istoriografia română de la Grigore Ureche, Miron Costin, Dimitrie Cantemir și Școala Ardeleană încoace, ca urmași ai unei populații autohtone latinofone ce a luat numele ocupantului, în speță ale cetățenilor imperiului roman. În arealul carpato-danubiano-pontic au venit, așa cum spunea Eutropiu, populații din toată lumea română, după cucerirea traiană, deci nu doar din peninsula italică, ci dimpotrivă mai ales din Orient și partea răsăriteană a imperiului. Erau cetățeni romani, dar de etnii diferite, greci, sirieni, parți, din Africa de nord etc.. Acești coloniști din populații diverse acasă posibil să fi vorbit mai degrabă limba maternă, nu latina. Lingvistic numele pe care și-l dădeau valahii din Balcani, conform lui Thanas Medi era „rămâni". Ar putea fi o extracție din verbul "a rămâne", adică autohtonii traco-iliro-geto-romani care spuneau la plural "rămânem" sau la singular "rămân" celor care veneau din toate colțurile Asiei să ceară vorba poetului "pământ și apă". Verbul "a rămâne" provine etimologic din latinescul "remanere". Deci este tot o rădăcină lingvistică latină. Deci "rămân", "rumân" sau "român" e posibil să provină și de la alt extract lingvistic, nu numai din mândria juridică a cetățeniei romane: Civis romanum sum. Sigur este o ipoteză greu de probat, dar se pliază perfect pe încăpățînarea autohtonilor de a rămâne în acest spațiu balcanic imens din Acarnania – Pind până în Carpații Păduroși sau din Panonia până dincolo de Bug, localnici care și-au spus întotdeauna: "români".

Ionuț Țene

18-09-2024

Editorial (https://www.napocanews.ro/category/editorial) *cronica (https://www.napocanews.ro/tag/cronica), napocanews (https://www.napocanews.ro/tag/napocanews), Pop (https://www.napocanews.ro/tag/pop), roman (https://www.napocanews.ro/tag/roman), valah (https://www.napocanews.ro/tag/valah), valahia (https://www.napocanews.ro/tag/valahia), XIV (https://www.napocanews.ro/tag/xiv)*

CTP s-a decis: Votează cu Kelemen Hunor la prezidențiale (https://www.napocanews.ro/2024/09/ctp-s-a-decis-voteaza-cu-kelemen-hunor-la-prezidentiale.html)

Atenționare de călătorie pentru Ungaria lui Orban. Dunărea oprește circulația (https://www.napocanews.ro/2024/09/atentionare-de-calatorie-pentru-ungaria-lui-orban-dunarea-opreste-circulatia.html)

Comentati

- Name (required)
  Your Name
- Mail (required)
  Your Email
- Website
  Your Website

Your Comment Here...

Submit Comment

Caută în site

Search

Categorii

Administratie (https://www.napocanews.ro/category/social)

Cultura (https://www.napocanews.ro/category/cultura-2)

Economie (https://www.napocanews.ro/category/economie)

Editorial (https://www.napocanews.ro/category/editorial)

Evenimente (https://www.napocanews.ro/category/evenimente-2)

Externe (https://www.napocanews.ro/category/externe)

General (https://www.napocanews.ro/category/eveniment)

Lifestyle (https://www.napocanews.ro/category/lifestyle)

Monden (https://www.napocanews.ro/category/monden)

Politica (https://www.napocanews.ro/category/politica)

Spiritualitate (https://www.napocanews.ro/category/spiritualitate)

Sport (https://www.napocanews.ro/category/a-sport)

Stirea zilei (https://www.napocanews.ro/category/stirea-zilei)

Ultimele Stiri

SINAXAR 18 SEPTEMBRIE. MOARTEA MUCENICEASCĂ A PĂRINTELUI ILARION FELEA (https://www.napocanews.ro/2024/09/sinaxar-18-septembrie-moartea-muceniceasca-a-parintelui-ilarion-felea.html)

Viktor Orban nu vine degeaba la Tușnad. Mai pune de o afacere pentru ginere la București? Cumpără o clădire de birouri (https://www.napocanews.ro/2024/09/viktor-orban-nu-vine-degeaba-la-tusnad-mai-pune-de-o-afacere-pentru-ginere-la-bucuresti-cumpara-o-cladire-de-birouri.html)

Cenaclu sub genericul: Medalionul literar "Toamna se culeg roadele creațiilor literare" (https://www.napocanews.ro/2024/09/cenaclu-sub-genericul-medalionul-literar-toamna-se-culeg-roadele-creatiilor-literare.html)

A dispărut de acasă. Dacă o vedeți anunțați poliția (https://www.napocanews.ro/2024/09/a-disparut-de-acasa-daca-o-vedeti-anuntati-politia.html)

Papa Francisc contrazice doctrina catolică. A declarat unui grup ecumenic de tineri că diversitatea lor de identități religioase „este un dar de la Dumnezeu". (https://www.napocanews.ro/2024/09/papa-francisc-contrazice-doctrina-catolica-a-declarat-unui-grup-ecumenic-de-tineri-ca-diversitatea-lor-de-identitati-religioase-este-un-dar-de-la-dumnezeu.html)

Parteneri - R3Media.ro

Dacă ești antreprenor sau pur și simplu vrei să crești personal, webinarul despre comunicare profesionistă oferit de Mihail Neamțu este soluția (https://r3media.ro/daca-esti-antreprenor-sau-pur-si-simplu-vrei-sa-cresti-personal-webinarul-despre-comunicare-profesionista-oferit-de-mihail-neamtu-este-solutia/)

Comunicarea este un element esențial în zilele noastre. Fie că ești un antreprenor care caută succesul sau un tânăr care…

Read more » (https://r3media.ro/daca-esti-antreprenor-sau-pur-si-simplu-vrei-sa-cresti-personal-webinarul-despre-comunicare-profesionista-oferit-de-mihail-neamtu-este-solutia/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 05-09-2024 - 18:26

WordPress RSS Feed Retriever by thememason.com (https://thememason.com/plugins/rss-retriever/)

Copyright 2008 - 2024 © NapocaNews (https://www.napocanews.ro)
(https://trafic.ro/statistici/napocanews.ro)